

Fundamenteel verschil tussen Nederland en België

Begin dit jaar hebben drie inspectiediensten van de Nederlandse overheid, waaronder de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA), een gezamenlijk signaal uitgebracht om kritisch te blijven met de terugtreding van de overheid bij bedrijven die over bepaalde certificaten beschikken. Uit een steekproef van de NVWA zou blijken dat aan slechts 59% van die levensmiddelenbedrijven terecht een certificaat verleend is.

TOEZICHT

Volgens minister Schippers van Volksgezondheid, Welzijn en Sport hebben rijksinspecties, zoals de NVWA, bij het toezicht op de naleving van wet- en regelgeving te maken met het werk van Certificerende Instellingen (CI's). Certificatie kan volgens haar een waardevolle bijdrage leveren aan het toezicht op wet- en regelgeving. „Als het bezit van een certificaat voldoende zekerheid biedt dat een bedrijf de wet- en regelgeving naleeft, kan dit leiden tot een verminderd of aangepast toezicht vanuit de rijksinspectie,” aldus de minister. De NVWA heeft een negental criteria opgesteld waaraan kwaliteitssystemen moeten voldoen om in aanmerking te komen voor aangepast toezicht. De systemen worden door de NVWA op deze criteria getoetst.

Pregnante vragen

De desastreuze uitkomst van de NVWA-steekproef betekent geenszins het einde van verminderd toezicht. Minister Henk Kamp van Economische Zaken geeft aan dat er wel degelijk mogelijkheden bestaan voor een betere aansluiting tussen toezicht en certificatie. Daarbij dient gelet te worden op eenieders eigen rol en verantwoordelijkheid. De formele handhaving van wettelijke eisen door de overheid contrasteert met het proces van continue verbetering door certificeerders. Er is een duidelijk verschillende verhouding tot de certificaathouder aanwezig (verticaal dan wel horizontaal), maar dat neemt niet weg dat ook een CI een bedrijf kan bestraffen door een certificaat te weigeren of in te trekken.

Is de onafhankelijkheid van CI's in voldoende mate geborgd, worden certificaten terecht verstrekt en is de CI bereid om passende maatregelen te verlangen van bedrijven of om sancties op te leggen, zijn vragen die zich opdringen.

Strikte eisen

Op grond van mijn ervaringen in de levensmiddelensector met zowel overheid als CI's in het kader van de zogenaamde toezicht-ondersteuningsvariant (vrijwillige certificaten zonder wettelijke status, waaraan de overheid wel gevolgen verbindt in het kader van toezicht - red), constateer ik een fundamenteel verschil in aanpak tussen de Belgische en Nederlandse overheid. Het Belgisch koninklijk besluit van 14 november 2003 betreffende autocontrole, meldingsplicht en traceerbaarheid in de voedselketen bepaalt dat een bedrijf een audit kan aanvragen bij een CI of bij het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen met het oog op de validatie/certificatie van de zogenaamde autocontrolesystemen (ACS). Het FAVV is het Belgische equivalent van de NVWA. Die audits zijn gebaseerd op de certificeringsregeling en dienen de conformiteit met een (of meerdere) vooraf door het FAVV goedgekeurde sectorgids(en) te toetsen. Daarbij dienen ook de richtlijnen voor non-conformiteiten in het kader van de autocontrole-audits gevolgd te worden. Er zijn strikte eisen gesteld aan zowel CI's als auditoren.

Een bedrijf scoort tijdens een gepland bezoek op zowel documentair als hygiënisch vlak beter dan een bedrijf dat wordt geconfronteerd met een onaangekondigd bezoek

In elke functie, of het nu toezicht door de overheid of certificatie door een CI betreft, schuilt het gevaar van een gebrek aan alertheid en handhaving

Bewaking integriteit

Het Belgische ACS voldoet grotendeels aan de negen criteria die volgens de drie Nederlandse rijksinspectiediensten vereist zijn om van een verminderd toezicht te kunnen profiteren.

Zo is exact bepaald welke activiteiten in de reikwijdte van de ACS-audit opgenomen moeten worden. Dat bepaalt meteen welke officiële erkenningen en toelatingen vereist zijn, welke specifieke autocontrole(s) van toepassing zijn en welke wettelijke regelgeving relevant is.

Certificeringsinstellingen die ACS-audits aanbieden, vallen onder accreditatie door een overkoepelend toezichtsorgaan dat de door de CI's geleverde kwaliteit bewaakt. Voor autocontrole is dat Belac. Ook is het FAVV steekproefsgewijs aanwezig als getuige tijdens de uitvoering van ACS-audits. Daarbij stelt het FAVV zich erg kritisch op. De integriteit van zowel CI's als auditoren wordt derhalve bewaakt.

Extra inspecties

Wanneer tijdens de ACS-audit een grote afwijking met een risico voor de voedselveiligheid wordt vastgesteld, bestaat een meldingsplicht voor CI's. Op die manier stroomt ook gevoelige informatie door

naar de toezichthouder. De sanctie die kan worden opgelegd aan een daarin tekortschietende CI is niet mis.

ACS kent echter geen onaangekondigde bezoeken. Mijn ervaring is dat een aangekondigde audit efficiënter verloopt. Tevens scoort een bedrijf tijdens een gepland bezoek op zowel documentair als hygiënisch vlak beter dan een bedrijf dat wordt geconfronteerd met een onaangekondigd bezoek. Dat is op zich logisch omdat men er dan voor kan zorgen dat de personen met de benodigde specifieke kennis beschikbaar zijn en er minder tijd nodig is om de noodzakelijke informatie te vergaren en overzichtelijk te presenteren.

Daar staat tegenover dat het FAVV, bijvoorbeeld wanneer er twijfels rijzen, nog altijd onaangekondigd extra inspecties uitvoert.

Financieel voordeel

Wat gestart is als een vrijwillig systeem in België, is metertijd uitgegroeid tot een essentieel certificatieschema voor de meeste levensmiddelenbedrijven. Daar komt bij dat voor exporten naar bepaalde derde landen een gevalideerd ACS steeds vaker als voorwaarde wordt gesteld.

De reden waarom ACS wel bestaansrecht heeft gekregen in België en het certificatieschema Dutch HACCP, waarvan ooit sprake was, bijvoorbeeld niet in Nederland ligt volgens mij in het vertrouwen dat de Belgische overheid heeft in CI's.

Tot het succes van het Belgische autocontrolesysteem heeft zeker bijgedragen dat er een substantieel financieel voordeel aan gekoppeld is in de vorm van een heffingskorting en een vermindering van het aantal officiële inspectiebezoeken door het FAVV. Dat heeft ertoe geleid dat het om louter financiële redenen niet slim is om niet voor ACS te kiezen. Zeker in combinatie met de commerciële retailstandaarden als BRC en IFS, kan het bedrijf een flink deel van de auditkosten terugverdienen via de heffingskorting. Voor dergelijke combinatie-audits bestaan reducties in de reguliere audittijd, waardoor de auditkosten dalen. De algemene invoering van ACS in België heeft dus vooral een commerciële reden.

En wat doen we tenslotte met die 41% 'onterecht' gecertificeerde levensmiddelenbedrijven uit de steekproef van de NVWA? In elke functie, of het nu toezicht door de overheid of certificatie door een CI betreft, schuilt mijns inziens het gevaar van een gebrek aan alertheid en handhaving, waarvan de gevolgen zich vroeg of laat kunnen manifesteren.

De auteur, Wim Horckmans, is management consultant bij Condor Consultancy